

Добровольський І. А. Водовтримні сили тканин листків деяких деревних рослин в умовах промислового забруднення повітря / І. А. Добровольський // Досягнення ботанічної науки на Україні. 1967–1968 рр. / АН Української РСР. Українське ботанічне товариство. – Київ, 1970. – С. 41–42.

І. А. Добровольський

ВОДОВТРИМНІ СИЛИ ТКАНИН ЛИСТКІВ ДЕЯКИХ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН В УМОВАХ ПРОМИСЛОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ

(Прочитано на засіданні Криворізької групи
Українського ботанічного товариства 10.IV.1968 р.)

Численні дослідження, проведені в СРСР та за кордоном, виявили негативний вплив заводських газів і диму на рослини.

Під впливом токсичних газів (сірчистий газ, окисли азоту, сірководень та ін.) помітно знижується інтенсивність фотосинтезу, руйнується хлорофіл, змінюється йонний режим клітини, знижується кількість легкорозчинних речовин у листках, порушується діяльність ферментів, дещо збільшується величина дихального коефіцієнта, порушується водний обмін. Зміни, що відбуваються в тканинах і клітинах рослин під впливом токсичних газів, мають помітну загальну направленість пригнічення синтетичних процесів, зниження захисних реакцій організму, зокрема стійкості до хвороб, посухи та інших несприятливих умов.

В умовах південного степу УРСР важливе значення має посухостійкість рослин як одна з умов успішного їх вирощування. На протязі 1965-66 рр. вивчались водовтримні сили та здатність поновлювати тургор після зав'ядання листків деяких деревних рослин, що зростають на території Криворізького металургійного заводу ім. В. І. Леніна. Цехи заводу виділяють у повітря різні токсичні домішки. За контроль служили рослини, що зростають на віддалі 6-7 км від заводу.

Водовтримні сили тканин листків та посухостійкість рослин визначались за методом Г. Н. Єремєєва (1963).

Проби листків брались з дерев однакового стану і віку, з південної частини крони. Кожна проба мала 20 листків, повторність трикратна.

Відновлення тургору визначалось після 6-годинного зав'ядання листків.

Результати дослідів зведені в таблицю.

Назва рослин	Місце взяття проби	Втрата води листка- ми при зав'язанні, %			Кількість листоків, що відно- вили тур- гор, %
		через 2 години	через 4 години	через 6 годин	
Дуб звичайний	Завод	14,8	24,4	30,6	78
	Контроль	10,6	17,1	23,1	95
Берест пірчasto- гіллястий	Завод	10,8	14,2	18,1	88
	Контроль	7,2	13,2	17,1	98
Біла акація	Завод	9,4	11,2	13,2	72
	Контроль	8,5	9,3	11,6	85
Бузок звичайний	Завод	13,3	17,1	34	45
	Контроль	8,1	14,1	18,9	80
Скумпія	Завод	9,1	12,3	20,2	91
	Контроль	8,5	10,2	14,3	97

Одержані дані свідчать, що під впливом промислових газів помітно знижуються водотримні сили тканин листків і посухостійкість деревних рослин.

В умовах промислового забруднення листки швидше втрачають воду і послаблюють здатність поновлювати тургор після 6-годинного зав'язання.

Найбільш чутливими до шкідливого впливу заводських газів виявились бузок і дуб, а найбільш стійкими – скумпія, берест та біла акація.